

ТОРАКАЛЬНО-ХІРУРГІЧНОМУ ВІДДІЛЕННЮ ОБЛАСНОГО КЛІНІЧНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО ОБ'ЄДНАННЯ «ФТИЗІАТРІЯ» – 55

Розвиток торакальної хірургії у Закарпатській області бере свій початок із 1946 року. Першими хірургами, які виконували торакальні операції, були Микола Вітенбергер та доцент Юлій Михайлович Біцко. Це були одні із перших торакальних операцій в Україні. Самостійне торакальне відділення відкрито у 1953 році при тодішній міськ-обласній лікарні міста Ужгород. Згодом це відділення передало свої функції створеному легенево-хірургічному відділенню в обласному протитуберкульозному диспансері.

Розвиток торакальної хірургії у Закарпатській області – історія розвитку торакальної хірургії як медичної спеціальності. Це початок операції під місцевою анестезією (1953–1959 рік). Проведення операцій під ендотрахеальним ефірним наркозом розпочав у 1960 році Юлій Юлійович Боршош. Також почали виконуватись бронхоскопічні дослідження ригідним бронхоскопом під наркозом. На той час в основному проводились операції екстраплеврального пневмолізу, торакокаустики (операція Якобеуса) та торакопластики, значно менше виконувались операції резекційного типу. Більшість хворих були із туберкульозом легень чи плеври, до кінця 1962 року виконано 1072 такі операції (рис. 1).

Рис. 1. Робота в операційній (1962 рік).

У 1962 році було відкрито новий корпус обласного протитуберкульозного диспансеру (рис. 2). А виконавчим комітетом Закарпатської обласної Ради прийнято рішення про відкриття хірургічного відділення при обласному протитуберкульозному диспансері на 30 ліжок з 1 листопада 1962 року. Саме ця дата вважається початком історії розвитку торакального відділення.

Рис. 2. Нова будівля обласного протитуберкульозного диспансеру (1962 рік).

Відділення було оснащене сучасним на той час обладнанням – бронхоскопом Фріделя, рентгенапаратом ТУР, що дало можливість виконувати зонографію та симультанні томограми та оптичним перетворювачем, набори операційного інструментарію тощо. Слід відзначити, що саме Юрій

Андрійович Думнич, як головний лікар, домігся затвердження та втілення найсучаснішого на той час проекту протитуберкульозного диспансеру. І саме він у 1962 році очолив заклад та весь час вдосконалював хірургічне відділення, адже сам був хірургом і проводив операції (рис. 3).

Рис. 3. Головний лікар (1962–1976 рік) обласного протитуберкульозного диспансеру, Заслужений лікар України Думнич Юрій Андрійович.

Рис. 4. Робота анестезіолога Жолта Івановича Балінта (в центрі), 1978 рік.

У той період промисловість ще не випускала велику різноманітність засобів, які застосовуються у хірургії, тому багато чого лікарі самі майстрували чи замовляли на заводах. Це і дренажні трубки різного призначення, аспіраційні системи, перехідники для наркозної апаратури, засоби ЛФК тощо.

Хірурги спочатку самі проводили бронхоскопічні дослідження хворим під наркозом, а згодом дану маніпуляцію розпочали виконувати анестезіологи, першим з яких був Жолт Іванович Балінт (рис. 4). У 1976 році відкрито ендоскопічний кабінет.

Новостворене відділення працювало під керівництвом ведучого хірурга доцента Юрія Григоровича Тарапона, його запросили на роботу в 1959 році з Київського інституту туберкульозу (рис. 5).

Рис. 5. Юрій Григорович Тарапон

Рис. 6. Торакальний хірург, кандидат медичних наук Донченко Володимир Логвинович (завідувач відділенням з 1967 по 2002 рік).

Юрій Григорович втілював у життя передовий досвід видатних вчених-хірургів Миколи Михайловича Амосова та Ольги Матвіївни Авілової. З 1962 по 1967 рік завідувачем відділення був Володимир Миколайович Торбич. Разом із ним працював Володимир Логвинович Донченко, який з 1967 по 2002 рік очолював це відділення (рис. 6).

Володимир Логвинович Донченко є учнем професора Григорія Гавриловича Горovenка, який в той час був головним торакальним хірургом України. Це представники Київської школи торакальної хірургії, яка була авторитетною і провідною у колишньому Радянському Союзі (рис. 7).

Рис. 7. Конференція торакальних хірургів, фтизіатрів та пульмонологів (м. Ужгород, 1978 рік). Зліва направо: Немеш А.А., Гуснай Т.В., професор Горovenко Г.Г., Бейда М.М., Заєць М.Ф., Пердук П.Е., кандидат медичних наук Донченко В.Л., Балінт Ж.І., професор Пащенко С.І., доцент Тарапон Ю.Г., Турак М.М., Федаско Ю.І., Гіріц Е., Брусиловський М.Г., доцент Максимов С.Д., Кармальська Г.С., Головацька О.Л., Колодязна А.М., професор Яценко Б.П., Пилипчук Н.С., доцент Мігунов І.А.

З 1969 року у відділенні розпочав роботу хірург Томаш Васильович Гуснай. До 1976 року відділення не мало власного анестезіолога, тому для проведення наркозів запрошувались анестезіологи з обласної лікарні. У 1976 році підготовлені перші анестезіологи Юрій Йосипович Дем'ян і Світлана Вікторівна Андріянова, вона продовжує працювати фтизіатром у 5 терапевтичному відділенні ОКТМО «Фтизіатрія». Згодом розпочали роботу Валентина Олексіївна Маца, Габрієл Йосипович Папп та Андрій Борисович Устюгов, який тривалий час був старшим анестезіологом.

З 1977 року відділення розширене до 50 ліжок та оснащено центральною кисневою й аспіраційною системами. У цей період головним лікарем обласного протитуберкульозного диспансеру був Адальберт Адальбертович Немеш, який сприяв розвитку відділення (рис. 8). Велику практичну допомогу надавав тодішній головний хірург управління охорони здоров'я Григорій Михайлович Улиганець.

Рис. 8. Головний лікар (1976–2002 роки) Немеш Адальберт Адальбертович.

Рис. 9. Генеральний директор ОКТМО „Фтизіатрія” (з 2002 року по теперішній час), Заслужений лікар України Скрип Василь Васильович.

З 1979 року у відділенні почали роботу лікарі Тетяна Віталівна Луценко, яка продовжує працювати фтизіатром у 4 терапевтичному відділенні ОКТМО «Фтизіатрія» та Йосип Йосипович Гарчар, який сьогодні очолює відділення.

Останні десятиліття характеризуються зміною поколінь лікарів та підходів до торакальної хірургії. З 1993 року виконуються бронхоскопічні дослідження (до-, інтра- та післяопераційні, санаційні) із біопсією, проводиться інтрабронхіальне введення лікарських препаратів. Виконується комп'ютерна томографія органів грудної клітки з контрастуванням і без контрастування. Впровадженні в практику малоінвазивні дослідження – торакоскопія, трансторакальна біопсія тощо.

Значно розширено показання до виконання складних операцій із супутніми захворюваннями, операції у пацієнтів похилого віку. Виконується повний комплекс рентгенологічного та ультразвукового дослідження, клініко-лабораторного дослідження та бактеріологічного обстеження. Лікарі відділення тісно співпрацюють та консультуються із працівниками кафедри торакальної хірургії та пульмонології Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика (професор Гетьман Вадим Григорович, професор Макаров Анатолій Васильович, професор Багіров Мамед Мансурович, професор Сокур Петро Павлович), переймаючи та втілюючи у практику сучасні методики обстеження та хірургічного лікування хворих із захворюваннями органів дихання.

З 2001 року головним лікарем, а згодом генеральним директором вже обласного клінічного територіального медичного об'єднання «Фтизіатрія» став Василь Васильович Скрип, під керівництвом якого відділення постійно вдосконалюється і покращується матеріально-технічна база (рис. 9).

З 2002 року завідувачем торакальним відділенням є Йосип Йосипович Гарчар. У відділенні хірургами працювали Олег Вікторович Наконечний, Андріян Йосипович Гарчар, Андрій Йосипович Олос, а з 2008 року працює кандидат медичних наук, доцент Володимир Васильович Маляр.

У 2010 році у відділенні відкрито блок інтенсивної терапії на 6 ліжок. Старшим анестезіологом працює Наталія Михайлівна Митровці.

За минулі 55 років проліковано близько 7700 хворих, виконано 5700 операцій, з них резекційного типу – 3630. Значно покращились результати хірургічного лікування хворих на туберкульоз легень та позалегенових форм туберкульозу завдяки тісному співробітництву із фтизіатрами закладу. Надається сучасна допомога хворим із онкологічними захворюваннями легень. Колективу (рис. 10) вдалося досягти високих стандартів надання медичної допомоги, тому Закарпатці мають можливість отримувати сучасну, висококваліфіковану медичну допомогу при захворюваннях органів грудної клітки.

Рис. 10. Колектив торакально-хірургічного відділення ОКТМО «Фтизіатрія» (2017 рік). Зліва направо: операційна медична сестра Гудь В.М., старший анестезіолог Митровці Н.М., медична сестра Софілканич Н.М., операційна молодша медична сестра Добош Н.В., анестезист Палетич О.М., операційна медична сестра Кошан М.Ф., завідувач відділенням Гарчар Й.Й., старша медична сестра Драгуняк В.М., ординатор Маляр В.В.

Скрип В.В.,
генеральний директор ОКТМО «Фтизіатрія»,

Гарчар Й.Й.,
завідувач торакально-хірургічного відділення,

Маляр В.В.,
ординатор торакально-хірургічного відділення,
кандидат медичних наук, доцент